

משנה שביעית פרק ז

Mishnah Shevi'it, chapter 7

(1) A major rule was laid down concerning *shemittah*-year produce: Anything that may be considered food for humans or cattle, or is a species [of plants] used for dyeing, and [anything which rots if left unpicked and] does not last in the ground, the laws of *shemittah* are applicable to it and are applicable to money exchanged for it, [should the *shemittah* produce be exchanged for meat or fish, then the latter become endowed with the sanctity of the former. Should the meat or fish, in turn, be exchanged for other food, or, should he purchase food with the money] the law of *biur* [removal] is applicable to it and to its money substitute. [*Shemittah* produce could be eaten as long as similar produce grew in the fields and was available to the beasts of the field. Once the produce was no longer available to the cattle, all similar produce that had been gathered in had to be removed from one's home and declared ownerless; (Leviticus 25:7).] Which [produce is included in this rule]? The edible leaves of the wild *luf* [though these leaves are not susceptible to food defilement (Uktzin 3:4), nevertheless, they are considered food in respect to the laws of *shemittah*]. The leaves of mint, [non-cultivated] endives, [and] leeks, [both endives and leeks had two varieties — the cultivated kind, planted in gardens and those growing uncultivated; when the former abound, the latter are not regarded as human food, but in the seventh year, when endives are not found in the garden, those in the field are considered food] portulaca, and the milk flower [so called because its flower was as white as milk, alternatively, when cut, it releases a milk-like substance]. And [what is

רכנו עובדיה מברטנורא

א כלל גדול. ולדמיו שביעית. אם מכרן וקבל הדמים שלהן יש בדמיהן קדושת שביעית: **יש לו ביעור.** כשכלה לחיה חייב לבער: **עלה הלוח השוטה.** אצטרך למתני לוח שוטה משום דתנן בפרק בתרא דעוקצים עלה לוח שוטה אין מטמא תומאת אוכלין, סלקא דעתא אמינא הכי נמי לא ליחול עלייהו קדושת שביעית, קא משמע לן: **הדרננה:** בערבי נענ"ע, ובלע"ז מינטור"א: **העולשין.** תרי גווני עולשין הן, עולשי גינה ועולשי שדה, ובשאר שנים דשכחי עולשי גינה, עולשי שדה לא חשיבי אוכל, ואין מטמאין תומאת אוכלים, והכא קא משמע לן דבשביעית דאין עולשי גינה מצויין, עולשי שדה חשיבי, ומטמאים תומאת אוכלים ושביעית נוהגת בהן: **וכרישין.** נמי תרי גווני נינהו, כרישי גינה וכרישי שדה, וכרישי שדה אצטרך לאשמועינן: **הרגילה.** הם חלוגלות ובלע"ז בירדולג"ש:

considered] food for cattle? Thorns and thistles. And [what is considered species of] dyeing matter? Aftergrowths of woad [isatis tinctoria, producing a deep, blue dye] and madder [a plant used for red dye.] To all these does the law of the *shemittah* apply, to them and to monies exchanged for them, and the law of [*biur*] removal applies to them and to the monies exchanged for them.

(2) Yet another rule was stated: Things

that are not considered food for humans, or for cattle, [but have other purposes, such as those plants with medicinal properties and as such, are not considered firewood] or those plants which are not used for dyeing purposes, and [anything, including plants used for food or dye which do not rot if left unpicked and] last [over the winter] in the ground, [though they] are subject to the laws of *shemittah* and [the laws of *shemittah* also] apply to monies exchanged for them; however, the law of [*biur*] removal does not apply to them or to monies exchanged for them [the reason being, that in the latter case, *shemittah* produce could be eaten as long as similar produce grew in the fields and was available to the beast of the field.] [And] which are these? The roots of the wild *luf*, the root of the mint, and the *akrebanin* [prickly creepers on palm-trees], the roots of the milk flower [mentioned in the previous Mishnah] and the *bukhruiah*. What is the species of dyeing matter? Dyer's madder and *rikhpah* [roots, which were cooked in hot water, the water was then used for the treatment of worms]. The laws of *shemittah* apply to them and to monies exchanged for them, but the law

רבנו עובדיה מברטנורא

ונץ החלב. פרחים לבנים כחלב. פירוש אחר, עשב הוא, כשנחתך יוצא ממנו חלב: **החוחים והדרורים.** מיני קוצים הן: **אסטיס.** הוא שצובעין בו כמין תכלת וקורין לו בערבי נ"ל וקוצרים אותו והוא צומח ודומה לספיח, לכך קורוהו התנא ספיחי אסטיס. **וקוצה.** מין ממיני הצבעים, יש אומרים שהוא אלעצפור בערבי: **יש להן שביעית.** קדושת שביעית נוהגת בהן, שלא להפסידם ושלא לעשות בהם סחורה: **ויש להם ביעור.** כשיגיע זמן הביעור צריך לבערם ולקמן בפנים מפורשים דיני הביעור: **ב עיקר.** שורש: **עקר בנין.** רבותי מפרשים עשב הגדל אצל הדקל. ואני שמעתי שהוא עשב שעלים שלו דומות לעקרב: **והחלבצין.** השרשים של נץ חלב האמור למעלה: **הבוכריה.** קורין לו בערבי כנגר: **הפואה.** בערבי פו"א ובלע"ז זרוי"א: **הרכפה.** שרשים שתחת הקרקע ושולקין אותן

of [biur] removal does not apply to them or to monies exchanged for them. Rabbi Meir says: Monies exchanged for them must be used up by the new year [since the law of *biur* does apply to them]. The Sages answered: If the law of *biur* does not apply to the plants themselves, how, then could they apply to their money substitute?!

[Rabbi Meir maintains however, that the plants themselves are easily recognizable as being a species not requiring *biur* removal but monies, once exchanged, are not distinguishable and hence, as a precaution, require *biur*].

(3) The law of *shemittah* applies to the peels and the flower [on the top] of the pomegranate, to shells and pits [all the aforementioned were used in making dyes], and also to monies exchanged for them. The dyer may use them [the plants of the seventh year] for himself, but he may not dye for payment since one may not do business with *shemittah* produce, nor with first-born animals. [First-born kosher animals are given to the priest and are sacrificed in the Temple; the meat is then eaten by the priest (see Numbers 18:15). Where the animal has a disqualifying blemish prohibiting it from being offered as a sacrifice, it loses its sanctity but still remains the property of the priest. It may be slaughtered and eaten by non-priests; however, it is prohibited to work with it or to shear its wool. The Rabbis forbade its being sold since they feared one may come to hold onto first-born animals until the price rises and during that time, one may come to work with them or shear them. One may not do business] with *terumah* [the Rabbis forbade selling them in a business fashion lest one storing them come to eat from them], or with carrion, or with *treifah*, or with reptiles or with creeping

רבנו עובדיה מברטנורא

ושותין מימיהן, ומי שיש לו תולעים בבטנו ימיתם. אין להם ביעור. לפי שמתקיימים בארץ ולא בלה לחיה מן השדה לפיכך אין צריך לבערו מן הבית: דמיהם מתבערים עד ראש השנה. הכי קאמר דמיהם צריך שיתבערו מן העולם קודם ראש השנה של שמינית. והוא הדין דהוי מצי למתני מתבערים אחר ראש השנה, שאם ישנן לאותן דמים בעולם אחר ראש השנה של שמינית חייב לבערם בקדושת שביעית: קל והומר לדמיהן. ורבי מאיר סבר מחמיר אני בדמיהן יותר מבהן עצמן דפרי עצמו מנכר ולא אתי למעבד ביה סחורה, אבל דמים לא מנכרי ואתי למעבד בהו סחורה. ואין הלכה כרבי מאיר: ג והנץ שלו. פרח שעל הפטמא: וקליפי אגוזים. כל הני צובעים בהן: והגלעינין. גרעיני פירות כגון הגרעינים שבזיתים שמוציאים מהן שמן, וגרעיני תמרים שראויין למאכל בהמה:

things [all the aforementioned are prohibited from being eaten and, according to the Yerushalmi, those items that are Biblically forbidden to be eaten may not be sold in a business fashion (Yerushalmi 19a)]. One may not gather wild vegetables and sell them in the market [since this has the appearance of doing business with

shemittah produce]; but he may gather them and have his son sell them for him [even though he picked them to sell, this does not have the appearance of doing business with *shemittah* produce]. If he gathered them for his own use, and then left over, he may sell them.

(4) If one bought a [blemished,] first-born [which could, therefore, be eaten by non-priests] for his son's [wedding] feast or for a Festival, and [it turns out that] he did not need it, he may resell it [this is not considered doing business with a first-born; however, he may not sell it for a profit]. Hunters of wild animals, birds or fish, who chanced upon non-kosher species, [being that they were acquired accidentally] may sell them. Rabbi Yehudah says: Also someone [who is not a hunter] who happened to chance upon [a non-kosher species] may buy or sell, provided that he does not make a regular trade of it [and has other means of

רבנו עובדיה מברטנורא

צובע לעצמו. דכתיב לכם לכל צרכיכם: שאין עושין סחורה בפירות שביעית. וצביעה בשכר היינו סחורה: לא בבכורות ולא בתרומות. דלמא משהי לחו לגביה ואתי בהו לידי תקלה ודוקא בבכור חי גזרו אבל שחוט שרי למוכרו אפילו מדרבנן ובלבד שלא ימכרנו באטלוי: ולא בנבלות ולא בטרפות. דמאחר דכתב רחמנא טמאים הם מה צריך לומר תו וטמאים יהיו לכם, אלא אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה. ואם תאמר הרי חמור הרי גמל וסוס ופרד, שאני הני דלמלאבתן הם גדילים ולא אסרו לעשות סחורה אלא בדבר העומד לאכילה, וכל דבר שאיסורו מן התורה אסור לעשות בו סחורה, אבל דבר שאיסורו מדבריהם אין אסור לעשות בו סחורה, אלא סתם יינן, דאף על גב דאסור מדבריהם אסור לעשות בו סחורה: ולא יהא לוקח. כלומר לוקט ומוכר בשוק, דנראה כסחורה. אבל כשבנו מוכר על ידו, פירוש בשבילו, אף על פי שהוא לקטן למכרן לא מיחוי כסחורה: לקח לעצמו. לאכול והותר, מותר למכרן אפילו הוא עצמו: ד לקח בכור. בעל מום דמותר לזרים: מותר למכרו. ובלבד שלא ימכרנו אלא בדמים שקנה אותו שלא ישתכר בו: מותרין למכרן. דהא כתיב גבי נבילה (דברים יד) או מכור לנכרי הא לא אסרה תורה אלא לקיימן לעשות בהן סחורה, אבל בנודמן מותר: ר' יהודה אומר אף מי שנתמנה. אף על פי שאינו צייד אלא שמצא עופות טמאים,

בשקצים, ולא ברמשים. ולא יהיה לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק, אבל הוא לקט ובנו מוכר על ידו. לקח לעצמו והותר, מתר למכרן: ד לקח בכור למשתה בנו או לרגל ולא צריך לו, מתר למכרו. צדי חיה עופות ודגים שנודמנו להם מינים טמאין, מתרים למכרן. רבי יהודה אומר, אף מי שנתמנה לו לפי דרכו, לוקח ומוכר, ובלבד שלא תהא

support]. But the Sages do not allow this [for a non-professional hunter; they also argue on the *Tanna Kamma* maintaining that a professional hunter may catch, at the outset, non-kosher species and sell them, since he had to pay a heavy tax into the royal coffers; whereas, the *Tanna Kamma* maintain,

that there are two requirements necessary to allow the selling of non-kosher species a) that he be a professional hunter and b) that he chances upon it. The *halachah* follows Rabbi Yehudah].

- (5) The law of *shemittah* is applicable to shoots of the service-tree and to [shoots of] carobs and to money exchanged for them; the law of [*biur*] removal is applicable both to them and their money substitutes [since they are edible (Tiferet Yisrael)]. The law of *shemittah* is applicable to shoots of the terebinth, the pistachio tree and the white thorn [tree which contains black edible seeds], and to their money substitutes; but [unlike the shoots of the service-tree and carob, since they do not wither and fall off and are, hence, available to the beasts of the field the entire year] they are not subject to the law of [*biur*] removal, nor is their money substitute liable to the law of [*biur*] removal. But the law of [*biur*] removal does apply to their leaves, since they do fall off their stems [and wither].
- (6) The law of *shemittah* is applicable to the rose, henna, balsam [resin, and],

רבנו עובדיה מברטנורא

כמו בי יקרא קן צפור (שם כב), ופליג אתנא קמא דאמר צידי דווקא: **נתמנה**. נודמן, לשון וימן המלך (הניאל א). **והכמים אוסרים**. למי שאינו צייד ואפילו אין אומנותו בכך, וטעמייהו דרבנן הוא לפי שהציידים שצריכים ליתן מס למלך מאומנותם התיירו להם למכור חיה עופות ודגים טמאים, כדי שיוכלו לפרוע למלך המס שעליהם, אבל שאר כל אדם לא. והלכה כר' יהודה: **ה לולבי זרדין**. לולבי אילן ששמו זרדתא: **לולבי האלה**. לשון וכאלה וכאלון (ישעיה ו), בערבי באלוט ובלע"ז גלנד": **בטנה**. מלשון בטנים ושקדים, בלשון ערבי פאסת"ק: **ואטדים**. מין ממיני הקוצים שצומחים בו גרעינים שחורים קשים והן נאכלים: **אבל לעלים**. של כל אלו, יש ביעור, דאף על גב דלולבים אין נושרים ואין אני קורא בהם ולבהמתך ולחיה, כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית, מכל מקום העלים נושרים הן ממקום חיבורן, ולענפים שהם מחוברים בו קרי אביהן, וכיון שהם נושרים יש להם ביעור: **ו ורד**. שושן: **והכופר**. הוא שקורים לו בערבי אלחנ"א. ויש אומרים שהוא בושם שקורין גרפול": **והקטף**. אילן אפסרמון: **לוטם**. תרגום לוט ולטום. יש אומרים שהוא צינובר בערבי, פניול"ש בלע"ז. **יש להם שביעית ולדמיהם שביעית**. והוא הדין דיש להן ביעור ולדמיהן ביעור

lotus [rose, henna and lotus are used as spices] and to their money substitutes [and the law of *biur* removal is applicable both to them and to their money substitutes]. Rabbi Shimon says: The law of *shemittah* is not applicable to the balsam [resin], because this is not [considered] a fruit

[but is rather considered a product of the wood of the tree and wood is not subject to the laws of *shemittah*].

(7) A new rose [i.e., of the seventh year which is subject to *shemittah* laws] which is preserved in old oil [i.e., oil of the sixth year which is not subject to *shemittah*]: The rose may be removed [before the *biur* deadline, and the oil, even though containing the flavor of the rose, is not subject to *biur* removal (see Tosfot Rabbi Akiva Eiger here and in 9:5); however, it does have the sanctity of *shemittah* and may be consumed only in the permitted fashion]; but if an old rose [of the seventh-year subject to *shemittah*] was preserved in new oil [of the eighth-year and had already passed the *biur* deadline], it [the rose and the oil] is subject to the law of [*biur*] removal. New carobs [of the *shemittah* year] preserved in old [sixth-year] wine [which had already passed the *biur* deadline], or old [seventh-year] carobs in new [eighth-year] wine, are subject to the law of [*biur*] removal. This is the general rule: If one variety is mixed with a different variety and it has the power to impart flavor [to the other, such as the two cases of the carob], both varieties are subject to the law of [*biur*] removal; but if it is mixed with the same

רבנו עובדיה מברטנורא

ואף על פי שלא נזכר במשנה. מפני שאינו פרי. ודינן כעצים דאין להם קדושת שביעית משום שהנאתן אחר ביעורן, והתורה אמרה לאכלה דומיא דאכליה שהנאתן וביעורן שוה, יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן, ותנא קמא סבר דקטפו זה פריו. והלכה כרבי שמעון: ז ורד חדש שכבשו בשמן ישן. ורד של שביעית שכבשו בשמן של ששית ילקט את הורד קודם שיגיע זמן הביעור והכל מותר, אבל ורד של שביעית שכבשו בשמן של שמינית וכבר הגיע זמן הביעור של הורד, חייב לבער את הכל כדקתני סיפא דשביעית אוסרת מין בשאינו מינו בנותן טעם: וחובין חדשים כו'. הכא מיירי בבא לשתות היין אחר זמן הביעור דבכל ענין חייב לבער. ואם לא נשתהו החרובים ביין עד זמן הביעור, ילקט החרובין והיין מותר כמו בורד והכי תניא בהדיא בתוספתא: זה הכלל וכו'. בכל איסורים שבתורה מיירי דבכולן במינו במשחו, ומין בשאינו מינו בנותן טעם. ואינה הלכה: השביעית

kind, then [the whole is subject to removal] even if only [mixed with] the smallest quantity [i.e., even without imparting any flavor]. Produce of the *shemittah* year [after the *biur* deadline] renders similar types prohibited even [if it exists] in the smallest quantity [however, before the *biur* deadline the mixture does not acquire *shemittah* sanctity unless there is enough to impart flavor]; but if they are different species, [*shemittah* sanctity sets in] only when flavor is imparted.

רבנו עובדיה מברטנורא

אוסרת בכל שהוא במינה. לאחר הביעור. אבל קודם הביעור אין בהם קדושת שביעית שיהא אסור להפסידה ולעשות בהם סחורה, עד שיהא בהם בנותן טעם בין במינה בין שלא במינה: ושלא במינה. אפילו לאחר הביעור בנותן טעם: